

ספר
אמרי שי

ספר אמרי שיי

ליקוט מאמרים ע"ד פרד"ס
מרבתינו מצוקי תבל מכל תפוצות ישראל
מסודר לפי נושאים ע"פ סדר פרשיות התורה

נערכו ונקבצו יחדיו

ע"י

שלמה יצחק בלאאמו"ר הר"ר בצלאל טוביה הלוי עדעלשטיין

שנת כל סביביו יבילו שיי למורא לפ"ק

אינווד ניו יורק

אייר תשפ"ה

הנני בזה לספר בשבחו של ידידי יקירי הר"ר שלמה יצחק הלוי עדעלשטיין שליט"א אשר מכיר אני מימי עלומיו עת למד אצלי, ומעודו בערה בקרבו אהבת התורה, ודברי תורה חביבין עליו עד לאחת, גם הצטיין במדותיו המפוארות וביראתו הקודמת לחכמתו, ובבטחונו ודביקותו בהש"ת. ת"ל במשך השנים נתעלה הרבה בעמל התורה ויגיעתה, לשקוד על דלתותיה יום יום בחשק ובהתמדה גדולה, ולאחרונה זכה להיות מרביץ תורה בכולל "בית יצחק".

ועתה שמחתי בהודעי את אשר בדעתו להוציא לאור עולם חיבור יקר על פרשיות התורה הנקרא בשם **אמרי שי**, כולל בתוכו כל מיני מטעמים, אמרים יקרים, ביאורים נחמדים והגות מוסר, מלוקט ממקומות מפורזים בחיבורי רבותינו גדולי הדורות, ומחולק כפי הענינים על סדר הפרשיות. הגה השכיל יקירי אהובי הרב המחבר שליט"א לקבץ מדברי הקדמונים והאחרונים ז"ל דברים משמחי לב ומעוררי נפש, לשזרם ולענדם זה בזה, לחבר את הדומים בטוב טעם, למען יתבונן הקורא בלימודים ומוסרים הטמונים בפסוקי התורה"ק. גם הוסיף מדיליה ציצים ופרחים פרפראות לחכמה רמזים יפים אשר העלה בחכמתו.

מקרב לב אברך את ידידי אהובי הר"ר שלמה יצחק הלוי שליט"א שיוכה לשבת באהלה של תורה כאוותו, להרבות חיל בעמל התורה, ולהצליח מאד בכל אשר יפנה בקודש. ויחד עם נור"ב הכבודה שתחי' יזכה לרוות רב נחת דקדושה מצאצאיהם תוך בריאות איתנה מנוחת הנפש רב שלום ושלום והרחבת הדעת לאורך ימים.

הכו"ח לכבוד הרהמ"ח ותורתו
והשמח בהצלחתו

הרב אליהו דב וכטפוגל

6 Yeshiva Lane
Fallsburg, NY 12733

כס"ד

כ"ד למטמונים ה'תשפ"ה

הן בא לפני האברך היקר והנעלה הרב שלמה יצחק הלוי עדעלשטיין שליט"א, בנו של יקירי ר' בצלאל טוביה שליט"א, עם תכריך כתבים אשר ברצונו עז להוציאם לאור עולם בעזהי"ת אשר בשם אמרי שי יקרא. והוא חיבור נחמד על סדר פרשיות התורה אשר קיבץ וליקט מדברי רבותינו ז"ל, ביאורים יקרים ומחשבות מוסר עם הוספת נוסף מדיליה מסודרים בטוטו"ד וכיד ה' הטובה עליו. הנני בזה לברכנו שיזכה לשבת תמיד באהלה של תורה ולעמל בה כאוות נפשו ובכל אשר יפנה יצליח.

הכו"ח לכבוד התורה ועמליה,

א"י דב וכטפוגל

CONGREGATION KNESETH ISRAEL

728 Empire Avenue
Far Rockaway, NY 11691

Phone: 718.327.0500
Fax: 718.327.7415

www.whiteshul.com
office@whiteshul.com

בס"ד

Rabbi
Rabbi Eytan Feiner

Associate Rabbi
Rabbi Motti Neuberger

Rabbi Emeritus
Rabbi Ralph Pelcovitz זצ"ל

President
Ely Pasternak

**Co-Chairmen
of the Board**
Nesanel Feller
Tuvia Silverstein

Vice-Presidents
Adam Kay
Barry Salamon
Aryeh Satt
Yehuda Yovits

**Vice-Chairman of
the Board**
Matisyahu Hedvat

Treasurer
Shimmy Berger

Gabbei
Mottie Schwartz

זל"ק סד' באחדר אקראת זמן מין תרומע תלפיה

הנע בנה במצמור אל ועדה זל להראני האי גבה
יקויל ידיו הרבה רב אמה צדצלסטין לטייל ספרו הנכבד
"אמרי לוי" זל סדר פרטיות התורה. חציג אל מהיר במלואט
הקודל בהרבלת ויהי ארבים, אלר חיל אבו דבר טוב זל קט
בלולנים בצרווגו הבולט, ובינס ממאורי הדורות כל מיני מקדים
ופענים יקדים המתקדים מדבל ונופת לופים.

ובכן נעטי זיה אפרון לקיבל וסידר הכא באופן נוא ובחיר,
והסוף אפדמים ברבהות ונופק מלאו. חבו ממקדים וכאו ממדים
ומלה ידו אהקוף הרבה זענים חלובים, וסדרם בטוב טמז ודז
רב לרון, בקקילאו רבה ויהחבה העכיר בכא דל ופינה.

אמינא אפאלא טבו אילר חיליה לאוריהל ויזיה ספרו זל
לוחן מלכים ויגענו בו האומדים, ובוסאי יהי אמתל גדול מדי
לכר בלבו אמת זב השומדים.

ברנע לוחה בנה אכבוד המחבר לטייל לעוד רבוג
לנים ינכה אהגו באמרי לפר, אהדיל ועיה ואלאדירה ויהרבו
ועיה בלחלו מתק בריוג נוסל ונכוחו מלאו. ינכהו הי"ח
זהמליק ביוג ללח ובויר מז אהסוף מז הרבה מיקחומעו
וחרומ קין הערה, זדי נכה כולעו אמוצ קול מלר ואומר
בביוג זיל בב"א.

בידידוג רבה ונאמנה ובברכה כול"ס
הכורב והחום אהיב זלם אכבוד הערה ומוחיה

איתן דוד פי"ר
ד"ר בוסתן ישראל

Member of ORTHODOX UNION
התאחדות
אורתודוקסית
Enhancing Jewish Life

יסוד יוסף

Rabbi Simcha Bondi, Rav

הרב שמחה בונדי, מרא דאתרא

צום הרביעי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה,

י"ז תמוז תשפ"ה

בשורות אלו באתי בגדר יהודה ועוד לקרא לצרף דברי הסכמה להני גדולי ישראל יה"ו אשר ראו וברכו והסכימו לספר החשוב אמרי ש"י ע"י הרה"ג סיני ועוקר הרים ארי שבחבורה ראש כולל הרב שלמה יצחק הלוי עדעלשטיין שליט"א.

בידעי ומכירי קאימנא אחד מבני עליה של בית אולפנא דרבנן בית מדרש יסוד יוסף בעיר אינווד תצ"ו, שזכינו שקבע הרהמ"ח לו למקום תורה ותפילה תמידים כסדרם, ושמו הטוב יצא לשם ולתפארת, תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם, ועוד יותר זכה לעצמו לחדש ולברר ולחבר חיבור על סדר הפרשיות, ועכשיו רוצה לזכות גם אחרים ולהפיצם על פני תבל שיתבשמו גם אחרים לאורו.

וכי ספרו אמר"י ש"י קרו לו, ש"י שמו, וש"י לו נאה וש"י לו יאה, שמו ש"י וספרו ש"י, מלא וגדוש ליקוטי בתר ליקוטי מנופה בי"ג נפות, לברר אוכל מתוך אוכל, הטוב מן הטוב, והנחמד מן הנחמד, והרבה יותר ממה שכתב כאן בספרו קרא ושנה המחבר הנ"ל ועבר בין בתרי אלפי ספרי קודש, להגיע לאן שהוא הגיע, ולשבץ ולשלב דברי רבותינו העולה בקנה אחד לחברם כפתר ופרח עד שכל שבעה קני המנורה, שבעה ספרים דתורה שבכתב, נעשים מקשה אחת, וממנו תצא אורה זו תורה.

עתידי הקב"ה להנחיל כל צדיק וצדיק ש"י עולמות, ש"י חצי כת"ר, תרי"ג מפי הגבורה וז' מדבריהם הם הכת"ר, ש"י הוא החצי והחלק הנסתר שבעלמא הדין כל היגיעות והעמילות, ועתידי להחזיר העטרה, להנחיל אוהבי י"ש, גם החלק הזה וכ"ש החלק השני על שנשלם כל הכת"ר.

יששכ"ר חמור גורם, הם המה היגיע כפיו אשר ראה אלקים, ויכח אמש ע"י ספרי הק' אמרי ש"י, ש"י"ל בהתמדת התורה יום ולילה להעלות נר תמיד, וכש"כ הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה, ותדד עיניו משנתו, וזכה אשר י"ש ש"כר בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא.

ש"י, ש'פתים י'שק למעכ"ת הר' ש"י, ולספרך אמרי ש"י, יזכה ה' שנזכה בקרוב י"שקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין וכמ"ש חביבין אמר"י ודברי ספרים וסופרים יותר מיינה של תורה, ובזמן שיובילו כולם ש"י למורא בבג"צ בב"א.

זעיריא דמן חבריא

שמחה בונדי

· 119 ·

תוכן הספר

10	פתח דבר
13	תוכן ענינים
א	ספר בראשית
קעד	ספר שמות
שיד	ספר ויקרא
תלו	ספר במדבר
תקסג	ספר דברים
תשיח	מפתח פרשיות
תשצט	מפתח ערכים
תתלז	ביבליוגרפיה

תוכן ענינים

א בראשית

ענין א צדיקים תחילתן יסורין וסופן שלווה א ♦ ענין ב כוונת הבריאה שיתהפך החומר לצורה ב ♦ ענין ג אדם צריך להרגיש שתי הבחינות גאווה ושפלות ג ♦ ענין ד גודל החסד שבתשובה על אף החורבן שנגרם מהעבירה ה ♦ ענין ה הפרטים מגיעים לשלמותם על ידי הכלל המאחדם ו ♦ ענין ו כשיש ליצר הרע פתח אז יכול להפיל את האדם ח ♦ ענין ז אין לתת פתח ליצר מתחילה ט ♦ ענין ח כשאדם עובד את ה' בשמחה ניצל ממידת הדין י

יב נח

ענין א כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו יב ♦ ענין ב המנהיג והמוכיח צריכים לידע את שורש החטא יג ♦ ענין ג שלמות הצדיק כשמתעסק בחסד יד ♦ ענין ד מעלת הצדיק כשלא יורד ממעלתו כשמתחבר עם בני אדם טז ♦ ענין ה נח נחשב בעיני דורו לצדיק גמור ולא בעיני עצמו יח ♦ ענין ו יש לאדם להוסיף כל יום מעלות בנפשו יט ♦ ענין ז האם אדם מתקרב לה' על ידי עבודת קרקע כ ♦ ענין ח ההבדל בדרגת האדם הופך את מעשיו למציאות אחרת כב ♦ ענין ט בשעת התעוררות לתשובה צריך מיד לעשות מעשה כג ♦ ענין י חיות שבעים אומות באה מלשון הקודש כה

כ לך לך

ענין א כששב מעוונותיו יכול להתעלות יותר משלא חטא כו ♦ ענין ב מעלת האדם שמקיים המצוות בלי חשבונות כז ♦ ענין ג מתי יש חיוב לפרסם מציאות השי"ת כט ♦ ענין ד האדם צריך לעבוד את ה' בכוחות עצמו וכפי שכלו ל ♦ ענין ה ברכת צדיק חלה בהסכמת המקבל לב ♦ ענין ו כשהולך לקיים את רצון ה' יש קושי לג ♦ ענין ז עדיף ככל שאפשר להקטין הנס ולא לסמוך עליו לד ♦ ענין ח צריך לעשות השתדלות כדי שיצא

מאיצטגונותו לו ♦ ענין ט על ידי עסק התורה היו נפטרים מגזירת השעבוד לח ♦ ענין י בעת שמברך יהיה בשמחה מ

מב וירא

ענין א פעמים צריכים למידת אכזריות מב ♦ ענין ב בעל חסד עושה החסד לשם שמים ולא בשביל שם טוב מג ♦ ענין ג חסרון אמונה גרם המעשה עם אבימלך מה ♦ ענין ד קרבת הצדיק אינה רק זכות אלא גם חובה מו ♦ ענין ה דרגת האדם נמדדת ביחס לסביבה מז ♦ ענין ו אין הקב"ה חפץ לחייב בריותיו מט ♦ ענין ז הגדרת איש חסד נא ♦ ענין ח דרגת האדם נקבעת על פי מעשי הבנים נג ♦ ענין ט הנאת המצוה לשם ה' נה

נז חיי שרה

ענין א החן וההדר מקבלים ע"י מעלות רוחניות נז ♦ ענין ב מעשיו הגשמיים של האדם לשם שמים חשובים בעיני ה' כעבודת ה' נט ♦ ענין ג אברהם ויצחק התאבלו על זה ששרה מתה בחטאם ס ♦ ענין ד כל אחד צריך לעבוד את הקב"ה לפי דרגתו סא ♦ ענין ה כח בהכנסת אורחים לטוב ולרע סב ♦ ענין ו מעשיו של האדם מכח הדורות הבאים הטמונים בקרבו סד ♦ ענין ז המכניע עצמו ומכוון לשם שמים יש לו שמחה סו ♦ ענין ח בשרה לא כתיב 'ימי' רק 'שני חיי' סז ♦ ענין ט יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצורנה סט

תולדות עא

ענין א יום שמתעלה בדרגה נחשב כיום הלידה עא ♦ ענין ב יצחק חתר בתפילתו חתירה שתועיל גם לאחרים עב ♦ ענין ג על מה התפללו יצחק ורבקה עד ♦ ענין ד רבקה קיוותה מעשו לטוב עו ♦ ענין ה גם הצדיקים צריכים חיזוק באמונה לפי מצבם עז ♦ ענין ו תכליתו של עשו להיות טפל ליעקב עח ♦ ענין ז אין הכישוף יכול לשלוט בעניו ובתלמיד חכם פ ♦ ענין ח מרום דרגת יראתו יכל להגיע לשמחה ע"י אמצעים גשמיים פב ♦ ענין ט ברכת צדיק עושה עת רצון למעלה פג ♦ ענין י שנאת צדיקים לרשעים גורם שישנאו אותם הרשעים פד

ויצא פו

ענין א האדם במעשיו מקדש את מקומו כקדושת ארץ ישראל פו ♦ ענין ב בכל מקום ובכל מצב אפשר ללכת בדרך התורה פח ♦ ענין ג רק על ידי

תפילה יכול אדם להשיג חפצו והשגתו פט ♦ ענין ד אם ירצה אדם בהצלחת מעשיו יקרא עליהם שם ה' צ ♦ ענין ה למה לא חשש יעקב שרוב בנים דומים לאחי האם צב ♦ ענין ו אהבת איש לאשתו צריכה להיות אהבה רוחנית ולא מחמת תאוות הגוף צד ♦ ענין ז יעקב קיים מצוות דרבנן ואפילו תבעוה לינשא יושבת שבעה נקיים צה ♦ ענין ח אדם צריך להודות לה' גם על שלא נותן לו צז ♦ ענין ט האם יתחנן ללא גבול עד שתתמלא בקשתו צח ♦ ענין י כשאוחזים במעשיהם הרעים של האבות נענשים אף על מעשיהם צט

וישלה קב

ענין א אצל האדם השלם הנהגות הנס והטבע שוות קב ♦ ענין ב על ההכנה למצוה איכא שכר מיוחד קד ♦ ענין ג אין ללמוד מהרשע גם איך להתעורר לעבודת ה' קו ♦ ענין ד כשאינו מצווה ועושה אין זכות מגנא ומצלא קח ♦ ענין ה פעמים שאפילו אם נעשה לו נס אין מנכים לו מזכיותיו קט ♦ ענין ו 'מיד אחי מיד עשו' קי ♦ ענין ז האם צריכים בני ישראל להצניע ממונם בגלות קיב ♦ ענין ח סגולה נפלאה שלא ישלוט בו שום כח שיקבע בלבו שאין עוד מלבדו קיד ♦ ענין ט שנאת הגוים לישראל היא לטובתם קטז ♦ ענין י הכנעת יעקב לעשו שינתה דעתו משנאה לאהבה קיח ♦ ענין יא מידת הסתפקות קיט

וישב קכא

ענין א אין לאדם להכניס עצמו לנסיון קכא ♦ ענין ב התענוג המגיע מלימוד התורה וקיום המצוות ראוי הוא קכב ♦ ענין ג אין הקדוש ברוך הוא נותן גדולה לאדם עד שבודקו בדבר קטן קכג ♦ ענין ד מה שפוסקים בית דין למטה זהו פסק לבית דין של מעלה קכה ♦ ענין ה כשמוכיח חברו ישתדל להזכיר הגנאי ברמו קכז ♦ ענין ו יוסף לא היה צריך להשתדלות קכח ♦ ענין ז אל יכנס לשיחה עם היצר הרע קכט ♦ ענין ח מחטאים קלים נמשך לחטאים חמורים קל ♦ ענין ט רק לבני ישראל יש הכח לבחור בטוב קלא

מקץ קלד

ענין א טמא שוכח ויש צדיק הרוצה לשכוח קלד ♦ ענין ב קודם יציאת מצרים מנו לשנת חמה קלו ♦ ענין ג מידת הבטחון קלו ♦ ענין ד פתרון יוסף לעומת ידיעת איצטגניני פרעה קלח ♦ ענין ה המיטיב עם רעהו רוצה שיזכרוהו קמ ♦ ענין ו ה' יתברך שולח הארה כדי שיוכל להתחזק

מכוחה קמא ♦ ענין ז החילוק בין עזרת ה' לישועת ה' קמג ♦ ענין ח כשמוסיף בדבריו ניכרים מחשבותיו קמו

ויגש.....קמח

ענין א בקבלת אחריות מקבל כוחות חדשים קמח ♦ ענין ב עיקר ההצלחה במלחמה היא בשמים קמט ♦ ענין ג לב מלכים ושרים ביד ה' קנא ♦ ענין ד תשובה מתוך שמחה קנג ♦ ענין ה אין השכינה שורה מתוך עצבות קנה ♦ ענין ו יסורים שלו יקבל באהבה ובשל חברו יצטער קנו ♦ ענין ז פרנסת ישראל שונה מפרנסת אומות העולם קנז ♦ ענין ח ממשלה ששמו האלקים אינה כממשלה שמושל מעצמו קנח ♦ ענין ט עונש הניתן בהשגחת ה' שונה מעונש בדרך הטבע קנט

ויחי.....קסב

ענין א שתחול הברכה צריך התקשרות בין המברך למתברך קסב ♦ ענין ב הכל צריך להיות נמדד בגדרי התורה קסג ♦ ענין ג גם בדרגה הגבוהה ביותר עדיין שייך להמשיך להתעלות קסה ♦ ענין ד התפלל על הטובה וממילא יקבל חיים קסו ♦ ענין ה כל שבט מוטל עליו תפקידו וכולם ביחד אחד קסח ♦ ענין ו הצדיק מסתיר תפילתו קסט ♦ ענין ז התורה ושמירתה מכרזת בחוץ קעא ♦ ענין ח הברכה צריכה לחול על מי שמוכן לה קעב

שמות.....קעד

ענין א ההרגל משנה את טבע האדם קעד ♦ ענין ב התורה ניתנה בצירופי אותיות קעה ♦ ענין ג לא די שידחה הרע אלא גם יעשה טוב קעז ♦ ענין ד אין האילן נעקר אלא במינו קעט ♦ ענין ה כשעסוק בראיה רוחנית אינו רואה ראייה גשמית קפא ♦ ענין ו דיבורו של הקב"ה שולל הבחירה קפב ♦ ענין ז קנין רוחני הוא בראיה קפד ♦ ענין ח ה' חפץ בעבודה הנעשית מתוך הדחק קפה ♦ ענין ט גם כשיש זכות צריך להתפלל לה' קפו

וארא.....קפח

ענין א יוסיף דברי רצון עם התוכחה קפח ♦ ענין ב גם אם חטאו בני ישראל לא חוזר מהבטחתו קפט ♦ ענין ג בזכות האמונה נגאלו ישראל קצ ♦ ענין ד רק על ידי התורה יכול לידע ולהשיג גדלות הבורא קצב ♦ ענין ה קורת רוח עושה עבודה קשה לקלה קצד ♦ ענין ו בלא התבוננות לא ישנה דרכיו קצה ♦ ענין ז אף הבנים היותר גדולים לא יסיח האב דעתו

מהם קצז ♦ ענין ח חיוב הכרת הטוב גם כשהטיב ללא עמל
ויגיעה קצח ♦ ענין ט זה לעומת זה עשה האלקים קצט ♦ ענין י כשננעל
בפניו דרכי התשובה האם נענש על חטאיו רא

בא..... רג

ענין א הגזירה אינה מתבטלת אלא מתהפכת רג ♦ ענין ב הבחירה תלויה
באדם ולא בהתעוררות הבאה אליו רה ♦ ענין ג בכל אחד יש ניצוץ של
קדושה רז ♦ ענין ד כולם לחובה פטור רט ♦ ענין ה המסתכל בחמה
בתוקפה מתעוור ריא ♦ ענין ו פני האדם משתנות כפי מצבו ריג ♦ ענין ז
ששונאיו שמחים במפלתו ה' מענישים והשיב מעליו אפו ריד

בשלח..... רטו

ענין א מעלת מחשבת קדושה רטו ♦ ענין ב מעלת נבואת משה על שאר
נביאים רטז ♦ ענין ג המונע עצמו מהנאת איסור יקבל ההנאה
בהיתר ריח ♦ ענין ד רפואת הגוף תלויה ברפואת הנפש ריט ♦ ענין ה מי
שחבירו נענש על ידו נענש גם הוא רכא ♦ ענין ו אם אינו צמא אינו נהנה
בין ממים ובין מהתורה רכב ♦ ענין ז הממון שברשותו שאינו נצרך לו עומד
לזולתו רכג ♦ ענין ח השתדלות ראויה רק כשנצרך לדבר רכד

יתרו..... רכו

ענין א על ידי המן ניכרה חביבות בני ישראל רכו ♦ ענין ב תכלית קריעת ים
סוף רכז ♦ ענין ג גודל חיוב הכרת הטוב רכט ♦ ענין ד הקדוש ברוך הוא
עונש מידה כנגד מידה רל ♦ ענין ה להנצל מהיצר צריך תורה ויראת
שמים רלא ♦ ענין ו כשיקיים מתוך הבנה יעבוד בלב שלם רלג ♦ ענין ז
יתרחק גם מעבירה שנראה שירויח ממנה רלה ♦ ענין ח ההכרה והנקיות
מביאים להשגת התורה רלו ♦ ענין ט 'אנכי' ו'לא יהיה לך' הקב"ה מצרף
מחשבה למעשה רלח

משפטים..... רמ

ענין א קודם כל מצוה יתן צדקה רמ ♦ ענין ב גם כשנראה שהדיינים טעו
הכל לטובה רמא ♦ ענין ג או דין למטה או דין למעלה רמג ♦ ענין ד ימין
הקב"ה היא לשמאל ישראל רמד ♦ ענין ה בשעת ההקרבה יצייר עצמו
כקרבן רמו ♦ ענין ו לאחר שקבלו התורה יכולים להבין טעמו של כל

דבר רמז ♦ ענין ז קיום התורה כקבלתו מחכמי התורה ולא כהבנת שכלו רמט ♦ ענין ח אף שיודע כל התורה מחויב ללומדה רג

תרומה.....רנב

ענין א בריבוי חביבות המצוה מתרבה ההשפעה רנב ♦ ענין ב יקדים הדינים לקיום המצוות רנג ♦ ענין ג שקשה יותר חביב יותר רנד ♦ ענין ד יקיים המצוות רק משום ציווי ה' רנו ♦ ענין ה לכל אחד מישראל צריך להיות חלק בתורה רנז ♦ ענין ו כשעוסק שלא לשמה יכוון להגיע ללשמה רנח ♦ ענין ז שהתורה תדבק בו צריך לכלי אומנותה רסא ♦ ענין ח הארון והמנורה רומזים לתלמידי חכמים רסב ♦ ענין ט שעת הוצאת הספר תורה מסוגלת לבקשה רסד

תצוה.....רסו

ענין א יוסיף בפרנסתו ושלותו רק לצורך העולם הבא רסו ♦ ענין ב תורה אינה נקנית בירושה רסז ♦ ענין ג תלמיד חכם צריך להתכבד ולהתקדש רסח ♦ ענין ד בגדי הכהונה מקדשים את גוף הכהן ער ♦ ענין ה ערך מצותו תלויה בכונתו רעא ♦ ענין ו הלב נמשך אחר התנהגותו באברים החיצוניים רעג ♦ ענין ז המהנה תלמיד חכם מנכסיו לא במהרה חוטא עדר ♦ ענין ח על ידי התורה ישוב בתשובה רעו ♦ ענין ט לעולם יש להמשיך ולהתעלות רעז

כי תשא.....רעט

ענין א דבר פשוט לגנאי לא יעשנו היחיד לפני הרבים רעט ♦ ענין ב אפילו שמנוי מתברך רפ ♦ ענין ג לעולם לא יפסיד ממעשה טוב רפב ♦ ענין ד מהכוחות הרעים מתעוררים הכוחות הטובים רפג ♦ ענין ה דבר שהורגל בו קשה לצאת מהרגלו רפה ♦ ענין ו קיבוץ כל הכוחות יוצרות כלי שלם רפו ♦ ענין ז חומרת החטא בהרהור הלב רפח ♦ ענין ח גדול כח התשובה רצא ♦ ענין ט כשאינו בדרגה ההתגלות מזיקה רצב

ויקהל.....רצג

ענין א כאופן החטא כך התיקון רצג ♦ ענין ב החילוק בין תורה שקודם חטא העגל ולאחריו רצד ♦ ענין ג מעלת מצווה ועושה רצו ♦ ענין ד זריזין מקדימין עדיף ממצוה מן המובחר רצז ♦ ענין ה ה' הוא מקור החן רחצ ♦ ענין ו קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים ש ♦ ענין ז מעשי הצדיקים משפיעים בלבבות כל ישראל שא

שג.....פקודי

ענין א ראית הצדיק מוספת ברכה שג ♦ ענין ב השראת השכינה תלויה במעשי ישראל שה ♦ ענין ג הצדיקים במעשיהם מוסיפים כח למעלה שו ♦ ענין ד יתלה חכמתו בה' יתברך שז ♦ ענין ה אין הברכה שורה רק ביש בו שח ♦ ענין ו שראה שעשו לשם שמים ברכם שט ♦ ענין ז חשיבות הסבלנות שי ♦ ענין ח כשרתה השכינה 'הוקם המשכן' שיא ♦ ענין ט גודל מעלת בעלי תשובה שיב

שיד.....ויקרא

ענין א מיהו ה'עניו' האמיתי שיד ♦ ענין ב מעלת הלימוד בלא הפסקה שטז ♦ ענין ג אין החוטא יכול לכפר עצמו שיז ♦ ענין ד חשיבות ההכנה לעבודת ה' שיח ♦ ענין ה חטא במזיד גורר אחריו חטא בשגגה שיט ♦ ענין ו זדון הרשע גורם לשגגת צדיק שכא ♦ ענין ז היצר מכשיל בעבירה שאומר שהיא מצוה שכב ♦ ענין ח כפרה מבושה שכג

שכו.....צו

ענין א העוסק בפרשת עולה כאילו הקריב עולה שכו ♦ ענין ב עד היכן יש להתרחק מהגאווה שכז ♦ ענין ג טוב למעט עצמו כדי להרבות בתלמידים שכט ♦ ענין ד ה' יטע מחשבות קדושות בלבו שלא ♦ ענין ה כמתנה חדשה בכל יום שלב ♦ ענין ו האם קרבנות מכפרים על הזדונות שלב ♦ ענין ז עד שתבין הטוב הנצמח מהרע שלד ♦ ענין ח הכרת הטוב כדיבור ומעשה שלה

שמיני.....שלו

ענין א לב יודע מרת נפשו שלו ♦ ענין ב על ידי שפלות זוכים להשראת השכינה שלח ♦ ענין ג צריך לכפות את יצרו הטוב שלט ♦ ענין ד עם ישראל תלויים בכפרת אהרן שמ ♦ ענין ה לאחר שהרגיש מרירות היסורין יעודד נפשו שמא ♦ ענין ו השמחה המביאה להשראת השכינה שמג ♦ ענין ז לא יבא צער למי שלא נתחייב בו שמה

שמז.....תזריע

ענין א מעלתו גדולה כשמעורר עצמו שמז ♦ ענין ב גודל שכר קיום המצוות בשמחה שמח ♦ ענין ג מה יעשה ויתרפא שמט ♦ ענין ד הרע הולך לאומות

העולם שנ ♦ ענין ה בכח ההכנעה להעביר גזירת שמים שנב ♦ ענין ו
יתאבל על החטא ולא על מצבו שנב

מצורע.....שנה

ענין א המצורע צריך שאחרים יתפללו עליו שנה ♦ ענין ב האם מתכפר
למצורע בלימוד התורה שנו ♦ ענין ג יש הנענש ויש המתרפא על ידי
אחרים שנו ♦ ענין ד לכל צריך שאלת חכם שנט ♦ ענין ה עיקר התשובה
על ידי ריבוי התורה שסא

אחרי מות.....שסג

ענין א האריכו ימיהם בשביל בניהם שסג ♦ ענין ב בקרבתם לפני
ה' שסד ♦ ענין ג חיות הטומאה מכח הקדושה שסז ♦ ענין ד השב צריך
ללכת מעט מעט שסח ♦ ענין ה יזהר שלא להתגאות בענוותו שע ♦ ענין ו
המוציא עצמו מהכלל נידון לבדו שעא ♦ ענין ז כח הקדושה מגדיל כח
הרע שעב ♦ ענין ח ההכנה המביאה לטעם במצוות שעג ♦ ענין ט המצוות
נותנות חיות למקיימם שעד

קדושים.....שעז

ענין א חיובו לעבוד לפי דרגתו שלו שעז ♦ ענין ב אבריו ינועו מכח עבודת
ה' שעח ♦ ענין ג יעשה משמרת למשמרת שעט ♦ ענין ד המעלה הגדולה
שתהיה לו תאוה ויכבשנה שפ ♦ ענין ה הנשמה יתירה באה
בשבת שפא ♦ ענין ו אם רע לחבירו יפרוש אף שטוב לעצמו שפג ♦ ענין
ז שלשה שותפים באדם שפד ♦ ענין ח אם אתם מובדלים אתם
שלי שפה ♦ ענין ט החטאים לפניו יתברך בבחינת טוב שפו

אמור.....שפח

ענין א גם לגדולים יש לפעמים קטנות דמוחין שפח ♦ ענין ב אל יסמוך על
זכות אבות שפט ♦ ענין ג מכל מצוה נברא מלאך שצ ♦ ענין ד שורש
המידות מגיע מהאבות שצב ♦ ענין ה גם הגדולים צריכים זירוז
כהקטנים שצג ♦ ענין ו בעל מום בגוף הוא משום מום בנשמה שצד ♦ ענין
ז ימסור נפשו על מנת למות שצה ♦ ענין ח ראשית הפרישות תיקון
הפרנסה שצז ♦ ענין ט צריך להראות חביבות בעת פרידה
מחבירו שצט ♦ ענין י כשיש יראת שמים אין הוראת היתר ת

בהר.....**תב**

ענין א השבת והשביעית משפיעים ומושפעים **תב** ♦ **ענין ב** גם בחול יש קדושת שבת **תה** ♦ **ענין ג** אין יכול לפדות העבירות בצדקה **תו** ♦ **ענין ד** טוב למעט בהשתדלות לצורך פרנסתו **תז** ♦ **ענין ה** לה' הארץ ומלואה **תח** ♦ **ענין ו** כשמאמין השפע יורד בלא הפסק **תט** ♦ **ענין ז** השכר בעולם הזה עבור הזריזות במצוות **תי** ♦ **ענין ח** המאמין נקל לו לקיים מצות צדקה **תיב** ♦ **ענין ט** כל קושי יכול לעבור **תיג** ♦ **ענין י** כדי לקבל התורה מחויבת הכנה **תיד** ♦ **ענין יא** השתעבדות לגוים במקצת מביא לעבירות חמורות **טטו**

בחקותי.....**תיח**

ענין א במלחמת היצר ישתמש בתחבולות **תיח** ♦ **ענין ב** מהעתיד יש רושם בהווה **תכ** ♦ **ענין ג** העמל על הדבר חושק להוסיף עליו **תכא** ♦ **ענין ד** יעסוק במלאכתו כדי שיוכל לעסוק בתורה **תכג** ♦ **ענין ה** מעלת המכניע תאוותיו **תכו** ♦ **ענין ו** העוסק בתורה לא צריך לסיגופים **תכח** ♦ **ענין ז** שביעה היא ברכה בפני עצמה **תל** ♦ **ענין ח** ירדוף אחר המצוות **תלא** ♦ **ענין ט** 'והאלקים יבקש את נרדף' **תלג** ♦ **ענין י** לא יפסיק לעלות אלא יוסיף עוד ועוד **תלד**

במדבר.....**תלו**

ענין א המסלק עצמו מהחומר יזכה להארה אלקית **תלו** ♦ **ענין ב** טבע התורה להתפשט **תלז** ♦ **ענין ג** שמו של האדם משפיע על מעשיו **תלח** ♦ **ענין ד** כשאדם מקיים המצוות בשלמות נשרש בזרעו **תמ** ♦ **ענין ה** השפע בא על ידי הצדיק **תמא** ♦ **ענין ו** המחזיק בחבירו מעשיו מתייחסים לו **תמב** ♦ **ענין ז** צריך לקחת מוסר מהעבר **תמג** ♦ **ענין ח** אם ילקה אדם על כל עוונו אין העולם מתקיים **תמד** ♦ **ענין ט** עבודת האדם לפרסם שם ה' **תמה** ♦ **ענין י** הנמצא במחיצת הצדיק עומד לו להנצל **תמו**

נשא.....**תנ**

ענין א הקטן והגדול שוים במעלתם כשמקיימים תפקידם **תנ** ♦ **ענין ב** ברכת העשירות אינה מובטחת שתבוא **תנא** ♦ **ענין ג** הכל מתייחס אחר נטיה הראשונה **תנב** ♦ **ענין ד** זכות לרשע שיתקדש שם שמים על ידו **תנג** ♦ **ענין ה** מעלת המעשים תלויה בכוונה **תנד** ♦ **ענין ו** יעלה ממדריגה למדריגה רק אם ראוי לה **תנה** ♦ **ענין ז** הדרגה הנעלית היא שתיית היין

בקדושה תנו ♦ ענין ח כל אדם תפקידו כפי שורש נשמתו תנח ♦ ענין ט
 ככל שגדול יותר צריך הכנעה יותר תנט

בהעלותך תסא

ענין א יש שעומד על דברי תורה בלא שנכשל תסא ♦ ענין ב לעולם יעשה
 בחשק כבפעם הראשונה תסב ♦ ענין ג האוהב את האחד עושה את השני
 כשנוא תסג ♦ ענין ד צדיקים במיתתם נשארים בקדושתם תסד ♦ ענין ה
 העיקר הוא תשוקת החכמה והאמת תסה ♦ ענין ו כוחי ועוצם
 ידי תסו ♦ ענין ז קודם לעליה יש הרחקה לטובה תסח ♦ ענין ח הצדיק
 חוטא מעט כדי להטיב עם החוטאים תסט ♦ ענין ט כח המנהיג לפי אמונת
 העם תעא ♦ ענין י כבוד מנכה מהזכיות בעולם הבא תעב

שלח תעה

ענין א אם עושה כל שבכחו אז הקב"ה עוזרו תעה ♦ ענין ב קדושת ארץ
 ישראל תעז ♦ ענין ג כשהמעשה הוא רצון ה' הלב בשמחה תעט ♦ ענין ד
 הצדיק משפיע על סביבתו תפ ♦ ענין ה מעשה המצוה קודם לכוונת
 המצוה תפא ♦ ענין ו להעיז פנים כנגד גדול צריך חוצפה גדולה תפג ♦ ענין
 ז אל תחכם יותר מחכמת ה' תפד ♦ ענין ח הדיבור עושה רושם על
 הלב תפו ♦ ענין ט רוח אחרת עמו תפז

קרח תצ

ענין א התרוממות ברוחניות באה באמצעות הצדיק תצ ♦ ענין ב לאמת' יש
 קיום תצב ♦ ענין ג כל מעשיו יהיו לכבוד ה' יתברך תצג ♦ ענין ד 'בקר וידע
 ה' את אשר לו' תצד ♦ ענין ה יש מנהיג מזכות עצמו ויש מזכות
 הרבים תצה ♦ ענין ו משה קרא בשמות אבותיהם תצח ♦ ענין ז אמונת
 חכמים תצט ♦ ענין ח דתן ואבירם לא האמינו במשה תקא ♦ ענין ט כח
 התפילה מעביר המגיפה תקב

חקת תקה

ענין א מציאות התורה להתפשט תקה ♦ ענין ב אומות העולם מבקשים
 לעורר קטרוג העגל תקז ♦ ענין ג מדריגת הנס כפי מדריגת כלל
 ישראל תקח ♦ ענין ד יעשה ציווי ה' בלי חשבונות תקיא ♦ ענין ה הוצרך
 להרים ידו בכח משום שלא נצטוה להכות תקיב ♦ ענין ו כוונת בני ישראל
 בבקשה מאדום תקיג ♦ ענין ז אוי לרשע אוי לשכנו תקטו ♦ ענין ח שנאת

טוב ברע היא בטבע תקטז ♦ ענין ט כשנענש שלא כדרך הטבע מתעורר לתשובה תקיח

בלק.....**תקכ**

ענין א עיקר כחם של ישראל הוא באחדותם תקכ ♦ ענין ב מעלת כלל ישראל להיות בדד תקכא ♦ ענין ג אי אפשר לקלל את ישראל ששם ה' עליהם תקכב ♦ ענין ד צריך לעבוד את ה' כפי שעובדים בני דורו לצרכיהם תקכד ♦ ענין ה תאות הממון מבלבלת דעתו של אדם תקכה ♦ ענין ו אין מזל לישראל תקכו ♦ ענין ז ירושת ארץ ישראל אפילו אם חטאו תקכז ♦ ענין ח ילך תמיד ממדריגה למדריגה תקכט

פנחס.....**תקלא**

ענין א במצות שבין אדם לחבירו איכא שכר מצוה בהאי עלמא תקלא ♦ ענין ב צריך גם אהבה וגם יראה ושיהיו שוין תקלג ♦ ענין ג אין לאדם להחזיק טובה לעצמו תקלד ♦ ענין ד מידות הרעות אדם מוריש לבניו תקלו ♦ ענין ה בזכות מה ניתווספו שנים ליהושע וכלב תקלט ♦ ענין ו המעלה היותר גדולה שתהא המצוה שלו תקמא ♦ ענין ז ה' אוהב מי שמבקש טובת כלל ישראל תקמב ♦ ענין ח זכירת דמות הצדיק משפיעה יראת שמים תקמד ♦ ענין ט על ידי פילפולי דאורייתא מרבים שלום תקמה

מטות.....**תקמז**

ענין א כח הדיבור תקמז ♦ ענין ב יעבוד 'מפי עצמו' ולא מפי אחרים תקמט ♦ ענין ג ישראל סלקו במלחמת מדין את הבנת השכל תקנ ♦ ענין ד האם ריבוי הממון מוסיף מעלה באדם תקנא ♦ ענין ה יש אדם שממונו חביב עליו מגופו תקנג ♦ ענין ו טעם בקשת בני גד ובני ראובן את עבר הירדן תקנד

מסעי.....**תקנז**

ענין א תומכי התורה צריכים לדאוג ללומדי התורה לכל צרכיהם תקנז ♦ ענין ב תורה מצילה ממיתה תקנח ♦ ענין ג דין גלות בזמן הזה תקנט ♦ ענין ד אין שם 'יעקב' נפגם מהחטא תקס

דברים.....**תקסג**

ענין א מחשבה גוררת עוד מחשבה כמוה תקסג ♦ ענין ב האם יש בכח התוכחה לבדה לסייע לחוטא תקסה ♦ ענין ג מעלת הרבים מרוממת את כל

יחיד לדרגות גבוהות תקסו ♦ ענין ד האם כשיודע מעלות עצמו חסר במידת הענוה תקסח ♦ ענין ה בראותו צדיק יתעורר לתשובה תקע ♦ ענין ו הצדיק יענש אם יש לטעות בדבריו תקעא ♦ ענין ז כשדבקים בה' הוא נלחם לכם תקעג ♦ ענין ח גם כשעוסק בגשמיות תהיה מחשבתו קשורה בה' תקעד ♦ ענין ט בזמן השפעתו על הציבור יזהר שלא ירד מדרגתו תקעה

ואתחנן תקעה

ענין א ירחיק המזיקין קודם שיתפלל תקעה ♦ ענין ב באשר משפטו שם פעלו תקעט ♦ ענין ג מה שנותנים מהשמים הוא על ידי התעוררות התחתונים תקפא ♦ ענין ד צריך שיהיה להמנהיג קצת גאוה תקפב ♦ ענין ה הקושיות בדברי התורה הם סוד הקליפות המתהוים מהעבירות תקפד ♦ ענין ו צריך להכין עצמו קודם לימוד התורה תקפה ♦ ענין ז תפילת יחיד בעת שהציבור מתפללים נענית תקפו ♦ ענין ח בכל צרתם לו צר תקפז ♦ ענין ט פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם תקפח ♦ ענין י איך שייך קבלת התורה אצל אומות העולם תקפט ♦ ענין יא ריבוי אכילה מגדל היצר הרע ומיעוט מגדל היצר הטוב תקצא ♦ ענין יב דבר שבא לאדם בטרחה חס עליו ביותר תקצב

עקב תקצג

ענין א על עשיית גדרים וסייגים - שכר בהאי עלמא איכא תקצג ♦ ענין ב מעביר הגזירה הרעה מישראל לאומות העולם תקצו ♦ ענין ג כשנפשו שלמה ירגיש במתיקות התורה והמצוות תקצז ♦ ענין ד 'אחדות' היא תנאי מוחלט לקבלת התורה תקצט ♦ ענין ה יזהר לשמוע רק דברים טובים תרא ♦ ענין ו הקב"ה דורש לתשובת האדם בכל זמן ומצב תרב ♦ ענין ז אם כבנים אם כעבדים תרד ♦ ענין ח לימוד התורה והאמונה בה' צריכים זה לזה תרה ♦ ענין ט שכר הסגולי על קיום המצוה נמשך מאליו מלבד השכר הגמולי תרו

תרה ראה

ענין א העולם נידון אחר רובו תרח ♦ ענין ב בכל יום יהיו בעיניך כחדשים תרט ♦ ענין ג כשנותן מממונו למצוה כל ממונו מתעלה תרי ♦ ענין ד אם שמח אחר המעשה בידוע שהיא מצוה תריא ♦ ענין ה המכוון בצורכי הגוף לצורך עבודת ה' נחשבים גם הם עבודת ה' תריג ♦ ענין ו הרגל נעשה טבע תריד ♦ ענין ז עשיר הוא זה ששמח בחלקו ומקבל ברצון מה שנגזר עליו תרטו ♦ ענין ח מי מרויח

מנתינת הצדקה תריז ♦ ענין ט נתינת צדקה ליורד מנכסיו לא כנתינתה לעניים תריח ♦ ענין י נתינת צדקה גם בעת שלא מרויח ממון תרכ ♦ ענין יא מעלת ההתבטלות לכלל ישראל תרכא

שופטים..... תרכג

ענין א אסור ללמד קטגוריא על ישראל אבל להוכיחם בפניהם רשאי תרכג ♦ ענין ב לעלות ולעלות במצוות ואל לסמוך על העבר תרכה ♦ ענין ג רצון הבורא שיעבדו רק אותו ולא את שמשיו תרכז ♦ ענין ד רק יחד עם יראת שמים וקיום דברי חכמים ינצל מחטוא תרכח ♦ ענין ה הדין שעושה הקב"ה הוא לטובת האדם תרכט ♦ ענין ו צריך שמירה יתירה ממקומות העכו"ם תרלא ♦ ענין ז בזכות קריאת שמע שמתאחדים בה לייחד ה' נצלים מכל צרות תרלב ♦ ענין ח אל תחזיק את עצמך לרשע תרלג ♦ ענין ט אחר שנמחלו לאדם כל עוונותיו שמח תרלה ♦ ענין י לא יסגף עצמו באופן שגורם לבטל ממצוות ות"ת תרלו ♦ ענין יא בני ישראל אינם תחת מקרים ומזלות ומועיל להם הברכות תרלז

כי תצא..... תרלט

ענין א אם יתחיל בעצמו יסייעוהו מהשמים תרלט ♦ ענין ב האם יכול לילך בדרך הממוצע תרמ ♦ ענין ג עבודת ימים רצופים משנה הטבע תרמב ♦ ענין ד חומר העבירה במרגיל עצמו בה תרמג ♦ ענין ה מצוה גוררת מצוה לאותה מצוה או מצוה אחרת תרמה ♦ ענין ו המצוה סיבה לטעם ולא הטעם למצוה תרמו ♦ ענין ז עבירה בישוב הדעת מגדילה העבירה לחטא גדול מאוד תרמח ♦ ענין ח האם בבין אדם לחבירו הקב"ה מצרף מחשבה למעשה תרמט ♦ ענין ט כשעם ישראל באחדות אין אויביהם יכולים לפגוע בהם תרנ ♦ ענין י רפיון ידים מהתורה מביא יסורין לאדם תרנב ♦ ענין יא מלחמת עמלק תרנג ♦ ענין יב לבני ישראל יש קשר בין המוח ללב תרנה

כי תבוא..... תרנו

ענין א גם יגיעה שלא הגיעה לידי גמר עושה רושם תרנו ♦ ענין ב יש להשתוקק למצוה קודם שתבוא לידו תרנח ♦ ענין ג האם ארץ ישראל מתחלקת לגרים תרנט ♦ ענין ד חיוב שמירת המצוות בכל מקום אפילו בין שבעים אומות תרסא ♦ ענין ה שני סוגי בעלי עבירה תרסב ♦ ענין ו רק

בעוסק בתורה לשמה תפילתו נשמעת **תרסג** ♦ **ענין ז** אחר שזכה לגדולה צריך לחזור על יראת שמים **תרסה** ♦ **ענין ח** השי"ת מסייע שלא יבטלו מעבודתו **תרסז** ♦ **ענין ט** שכר ועונש הוא מציאות מוכרחת בעצם קיום המצוות **תרסה** ♦ **ענין י** המחשבות הקדושות סמויות מן העין **תרסט** ♦ **ענין יא** דרך ארץ קדמה לתורה **עתר**

נצבים.....

ענין א על ידי שדואג מהיסורין כאילו באו עליו **תערב** ♦ **ענין ב** אב מכה את בנו כדי שייטיב מעשיו בעתיד **תרעד** ♦ **ענין ג** הברכה הקודמת לקללה מגדילה הקללה **תרעה** ♦ **ענין ד** הרע נתהפך לטוב **תרעז** ♦ **ענין ה** כשיש זריזות לעשיית המעשה סימן שאינו מהיצר טוב **תרעה** ♦ **ענין ו** בכל יום ויום יש שני דרכים לפניו **תרפ** ♦ **ענין ז** יחיה לתכלית אהבת ה' לשמוע בקולו ולדבקה בו **תרפא**

וילך.....

ענין א כדי ליתן שכר למביאייהם **תרפג** ♦ **ענין ב** מידת הבטחון להאמין שאף בעת צרה ה' שוכן בקרבנו **תרפה** ♦ **ענין ג** מעלת השב מיד מחטאו **תרפו** ♦ **ענין ד** התחדשות בתורה **תרפח**

האזינו.....

ענין א חכמת הרב מגיעה בזכות תלמידיו **תרצא** ♦ **ענין ב** ימעט בעיניו השתדלותו בעניני עולם הבא **תרצב** ♦ **ענין ג** מתיקות התורה באה רק במי שיש בו יראת שמים **תרצד** ♦ **ענין ד** עצם מידת הדין היא מידת רחמים **תרצה** ♦ **ענין ה** תורה מחזרת על אכסניא שלה **תרצו** ♦ **ענין ו** אין בן דוד בא עד שיתייאשו מן הגאולה **תרצז** ♦ **ענין ז** חיים לאחר מותו **תש** ♦ **ענין ח** לכל אחד יש אחיזה ושורש בנצחיות **תשא**

וזאת הברכה.....

ענין א האם הוא טוב לשבח חברו בפניו **תשג** ♦ **ענין ב** התפילה מוכרחת להצלחת התורה **תשד** ♦ **ענין ג** בחירתך העליונה טובה מבחירתי **תשו** ♦ **ענין ד** הברכה חלה על מי שמוכן לקבלה **תשח** ♦ **ענין ה** המקיים התורה מעוני סופו לקיימה מעושר **תשט** ♦ **ענין ו** גם המסייע ללימוד התורה שמח בשמחת התורה **תשי** ♦ **ענין ז** האם מנכים משכרו בעולם הבא כשאחר מחזיק אותו **תשיב** ♦ **ענין ח** התורה מצלת גם למחזיקיה **תשיד** ♦ **ענין ט** מעבירים הצדיקים לגן עדן דרך הגיהנם **תשטו**

בראשית

ענין א

צדיקים תחילתן יסורין וסופן שלווה

א

ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד

(א, ה)

הלילה קודם ליום לרמז על הצדיקים שתחילתן יסורין וסופן שלווה ויהיו ערב ויהי בקר יום אחד (יעוין חולין פג, א). ואפשר לומר, על פי מה שאיתא במדרש (בראשית רבה סו, ד) 'צדיקים תחילתן יסורין וסופן שלווה ורשעים תחילתן שלווה וסופן יסורין'. וידוע שהלילה מרמז על הפורעניות ומידת הדין, והיום על מדת הרחמים. ולכך בישראל תחילה הלילה ואחר זה היום, לרמז שתחילתן יסורין וסופן שלווה. אבל באומות העולם להיפך, תחילתן יום היינו שלווה, ואחר כך לילה, לרמז שסופן יסורין.

ובזה יובן מה שאנו עושים שבת בסוף ימי השבוע, לרמז כי תחילתן המה ימי השבוע, ואחר כך שלווה, הוא השבת קודש. אבל אומות העולם עושים יום השבת בתחילת ימי השבוע, לרמז שתחילתן שלווה וסופן יסורין. אמרי שפר

ב

ארריך ארור ומברכיך ברוך (תולדות כו, כט)

צדיקים תחילתם יסורין שצריכים לכבוש את יצרם וסופן שלווה בימי זקנתם איתא במדרש (בראשית רבה סו, ד) לתמוה, על שיצחק בברכתו ליעקב הקדים הקללה לברכה ואמר, 'אוררך ארור ומברכיך ברוך', ולהלן [בברכות בלעם הקדים הברכה לקללה] אומר (בלק כד, ט) מברכיך ברוך ואורריך ארור'. אמר רב יצחק בר רב חייא, הרשעים על ידי שתחילתן שלווה וסופן יסורין, פותחין בברכה וחותרין בקללה. הצדיקים על ידי שתחילתן יסורין וסופן שלווה, הם פותחין בקללה וחותרין בברכה.

ואפשר לבאר הטעם בזה ש'צדיקים תחילתן יסורין וסופן שלוה ורשעים תחילתן שלוה וסופן יסורין', שהצדיקים רוצים לעבוד את ה', ובימי בחרותן התאוה גובר עליהן ונוטה לצד העולם הזה, וצריך הצדיק לצער עצמו לכבוש יצרו הרע, לכך 'תחילתן יסורין'. ובימי זקנתם שכלו מאתם תאוות הגשמיות, בקל המה עובדים את השם יתברך, לכך 'סופן שלוה'. ורשעים שרוצים להשתמש בעולם הזה לצורכי הגוף, 'תחילתן שלוה', דבבחרותם הגוף חזק ויש לו כח לעסוק בצרכי העולם הזה. ו'סופן יסורין', דלימות הזקנה הגוף חלש ואין לו כח לעסוק בצורכי הגוף.

ג

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (וישב לו, א)

פירש רש"י (ד"ה אלה) 'לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישוב בשלוה בעולם הזה'.

גם
העולם
הזה שייך
לצדיקים
אלא שלא
יבקשוהו

שמעתי בשם הרה"ק מווארקי שהקשה, וכי עולם הזה לא נברא בשביל הצדיקים, הא חייב אדם לומר 'בשבילי נברא העולם' (סנהדרין לו,א). ואמר שהפירוש 'לא דיין צדיקים', אינו בלשון תמיהה, רק בניחותא. שבאמת לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם בעולם הבא, שגם העולם הזה שייך להם, אך מה שקפץ עליו רוגזו של יוסף הוא משום שביקש לישוב בשלוה. אך אם לא היה מבקש דוקא לישוב בשלוה, בודאי היה לו מנוחה גם בעולם הזה, כי הכל נברא בשביל צדיקים. שיח שרפי קודש

ענין ב

כוונת הבריאה שיתהפך החומר לצורה

א

ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ ויהי כן (א, א)

פירש רש"י (ד"ה עץ פרי) 'שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כן, אלא (פסוק יב) 'ותוצא הארץ עץ עושה פרי', ולא 'העץ פרי'. לפיכך כשנתקלל אדם על עווננו נפקדה גם היא על עווננו ונתקללה'.

עץ פרי
עושה
פרי'
שיהיה
העץ
שווה
לפרי

ויש לפרש, כי ה'אדם' נקרא 'עץ', כדכתיב בקרא (שופטים כ, יט) 'כי האדם עץ השדה'. והמצוות והמעשים הטובים שהאדם עושה נקראים 'פרי'. וכוונת הבריאה שיתהפך החומר לצורה ויהיה 'עץ' כ'פרי', שיהיה הגוף והמצוות טעם אחד.

ולזה נזכר העוון של האדמה ששינתה, שלא הוציאה 'עץ פרי עושה פרי' שיהיה טעם עץ דומה לפרי. ואם היה מתהפך החומר לצורה, לא היה האדם בא לידי כך שיהיה החומר חלוק מהמצוות. ולכך 'ארורה האדמה בעבורך', כי כשהאדם זוכה שמהפך החומר לצורה, זוכה שתצא האדמה מהקללה. לזה היה בחינת נח שנתברכה האדמה בעבורו.

תורת חיים

ב

בזעת אפיך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב (ג, יט)

תכלית
ביאת
האדם
להטיב
החומר

יש לדקדק כפל הלשון שמוסיף לומר 'כי עפר אתה', הלא כבר נאמר 'כי ממנה לקחת'. ונראה לפרש, דהנה עיקר תכלית ביאת האדם אל העולם הוא, להטיב את החומר העכור. וכדרך שפירש הכתב סופר על הפסוק (ב, ז) 'ויהי האדם לנפש חיה', שגם האדם היינו 'האדם' הגשמי, יכול להיות 'לנפש חיה'. כי יוכל להעלות חומרו העכור לרוחני, שגם הגוף החומרי יהיה דבר רוחני שווה לנפשו. וכמו שכתוב אצל חנוך (ה, כד) 'ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו כי לקח אותנו אלקים', שחנוך השלים כל כך גופו, עד שגם גופו הלך למעלה אל ה' כמו נפשו.

והנה באדם הזה, אף אם מת, גופו אינו מת, 'כי צדיקים במיתתם קרויין חיינ' (ברכות יח, א), ועתידים לחיות ולעמוד חי וקיים לפני המקום. אבל הרשעים אף בחייהם קרויים מתים (שם), כי לא השלימו את גופם. אדרבה גם נפשם בחומר תתעטף, ויורד למטה.

וזה כוונת הכתוב 'כי עפר אתה', אם אתה רק 'עפר', שגופך לא נזדכך רק נשאר עפר, אז 'אל עפר תשוב'. אבל אם השלים את גופו ועלה למדרגת 'רוח ונפש', לא ישוב לעפר, אדרבה יהיה חי וקיים לעולם כמו הנפש.

דעת סופר

ענין ג

אדם צריך להרגיש שתי הבחינות גאווה ושפלות

א

ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (א, כו)

אדם
נברא עם
שני
ההרגשים
של
הגאווה
והשפלות

פירש רש"י (ד"ה נעשה) 'לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן'. ובזה שנברא על ידי שנמלך הגדול בקטן,

נברא עם זה ההרגש שצריך אדם הגדול להמלך בקטן, ואף שבשכלו נראה לו שאין לו צורך בזה. וכעין זה מצינו במדרש (בראשית רבה ה, ה) 'בשעה שבא הקב"ה לברא את אדם הראשון נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים וחבורות חבורות, מהם אומרים אל יברא ומהם אומרים יברא וכו'. אמר רב הונא עד שמלאכי השרת מדיינין אלו עם אלו, בראו הקדוש ברוך הוא. אמר להן, מה אתם מדיינין, כבר נעשה אדם, ע"כ.

ויש לבאר כונת המדרש, מה שהאדם נברא מתוך הויכוח, שנברא עם שני הצדדים של המלאכים. והכונה כמו שאיתא בשם הרבי מפרשיסחא (פניני המועדים פרק טו), שהאדם צריך להיות לו שני כיסים. אחד - 'בשבילי נברא העולם'. ושני - 'אנכי עפר ואפר'. ועם שני הרגשים אלו נברא האדם. עם הרגש של המלאכים האומרים אל יברא, והוא הרגש של 'אנכי עפר ואפר', הנוח לו שלא נברא משנברא. ועם ההרגש של המלאכים האומרים יברא, והוא הרגש ש'בשבילי נברא העולם'.

ואלו שני הדברים צריך האדם לעבודת ה'. שאם לא ירגיש את שבשבילי נברא העולם, ויהיה לו ענוה הפסולה של 'מי אני לעבוד ה', לא יקיים כלל רצון הבורא. ולכן צריך האדם לידע ש'בשבילי נברא העולם' ושעל מעשיו עומד העולם. וכמו שאמרו (קידושין מ, ב) שיראה האדם את עצמו ואת העולם כולו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, ומעשיו יכריעו את כל העולם כולו. ומאידך צריך האדם להרגיש את ה'אנכי עפר ואפר' כדי שלא יבוא להתגאות. **אור גדליהו**

ב

ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאד (לך יג, יג)

מבואר בספרים שצריך שתהיינה לאדם שתי הבחינות כאחת, מצד אחד עליו להיות שפל רוח. ומצד שני צריכה להיות לו גאווה דקדושה, כדכתיב (דברי הימים ב יז, ו) 'ויגבה לבו בדרכי ה'. ואמרו חז"ל (סוטה ה, א) על תלמיד חכם שצריך שיהיה לו שמינית שבשמינית של גאווה, כי אם תהיה לו רק שפלות רוח, עלול הוא ליפול על ידה ליאוש, ומתוך כך לעבור על כל עבירות שבתורה.

לאנשי
סדם היה
חסר
ההרגש
של גאווה
דקדושה

ודבר זה מרומז כאן בפסוק 'ואנשי סדם רעים וחטאים לה', מדוע הם היו רעים וחטאים, כיון שהיתה להם רק שפלות רוח, ולא חשבו שלמעשיהם למטה יכולה להיות השפעה למעלה. שכן תיבת 'מאד' בגימטריא מ"ה המרמז על השפלות, וכדכתיב (בשלח טז, ז) 'ונחננו מה'. ולא היתה לאנשי סדם כלל את הגאווה דקדושה, את ה'ויגבה לבו בדרכי ה'.

טיב התורה